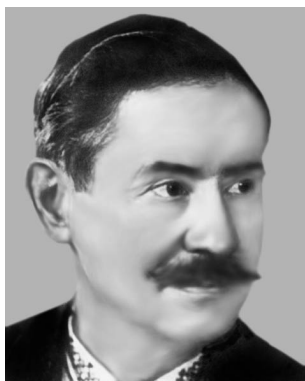

Я. В. Верховинець

Верховинець Василь Миколайович

ВЕРХОВИНЕЦЬ Василь Миколайович (справж. – Костів; 05. 01. 1880, с. Старий Мізунь, нині Долин. р-ну Івано-Фр. обл. – 11. 04. 1938, Київ) – композитор, диригент, хореограф, хормейстер, педагог. Державні нагороди СРСР. Брат [О. Верховинця](#), чоловік [Є. Долі](#), батько [Я. Верховинця](#). Закін. Самбір. учит. семінарію (нині Львів. обл., 1899) та Муз.-драм. школу ім. М. Лисенка у Києві (1908; викл. *Г. Любомирський*). 1900–01 і 1904–06 – актор, співак (лірико-драм. тенор), хормейстер Руського нар. театру при львів. товаристві «Руська бесіда»; 1906–15 – актор, хормейстер, хореограф і диригент Театру М. Садовського у Києві; 1915–17 – диригент, хореограф і хормейстер Товариства укр. артистів під керівництвом І. Мар'яненка з участю М. Заньковецької та П. Саксаганського у Києві. 1918–20 і 1923–24 – викл. Муз.-драм. інституту (Київ); 1920–23 і 1924–32 – завідувач кафедри мистецтва Полтав. ІНО (1930–33 – Інститут соц. виховання), водночас 1927–28 – викл. Харків. муз.-драм. інституту. 1924–32 – керівник (разом з *Ф. Попадичем* та *О. Свешниковим*) Полтав. окруж. хор. капели, 1927 – організатор і диригент Харків. окруж. показової хор. капели «Чумак», 1929 – один із фундаторів і балетмейстер Харків. театру муз. комедії, 1930–37 – засн. (разом з *Є. Долею*) і кер. Жін. хор. театраліз. ансамблю («Жінхоранс»). Досліджував проблеми укр. фольклору. 1912 здійснив повний запис весіл. обряду в с. Шпичинці Сквир. пов. Київ. губ., до якого увійшли 140 весіл. пісень і 70 мелодій (опубл. із назвою «Українське весілля» в «Укр. етногр. збірнику», К., 1914, т. 1). Фрагменти «Українського весілля» були використані в побут. п'єсах Театру М. Садовського, Товариства укр. артистів, у концерт. репертуарі «Жінхорансу», у к/ф «Коліїщина» (1993, реж. І. Кавалерідзе, Одес. кіностудія). В. – автор наук. праці «Теорія українського народного танка» (К., 1919; П., 1920), у якій вперше систематизував й узагальнив досягнення укр. нації в галузі нар.-танц. мистецтва, зокрема

розробив оригін. методику запису хореогр. матеріалу; описав 41 танц. рух, а також його численні комбінації; теоретично обґрунтував можливості і необхідність створення укр. класич. балету на основі укр. танц. фольклору. В. – основоположник хореогр. школи нар. танцю України і всієї укр. діаспори. Серед прихильників і послідовників цієї школи – [П. Вірський](#), [Г. Березова](#), [В. Вронський](#), [Н. Скорульська](#), [Л. Чернишова](#), [В. Авраменко](#). Уклав зб. «Весняночка» (Х., 1925; 1927), до якої увійшли нар. ігри з піснями і танцями для дітей дошкіль. і молодшого шкіль. віку. У «Весняночці» вміщено 210 нар. ігор та 226 пісень і мелодій, серед яких – твори М. Лисенка, М. Леонтовича, К. Стеценка, П. Козицького, фольклорні записи К. Квітки, С. Титаренка, а також власні пісні. В. створив багато романсів і солоспівів на сл. Лесі Українки, І. Франка, Олександра Олеса, М. Рильського, а також низку хор. творів («Більше надії, брати», «Грими, грими, могутня пісне», «На стрімчастих скелях», «Ми дзвіночки», «Весна»). Написав музику до п'єси «Богдан Хмельницький» М. Старицького; здійснив аранжування багатьох укр. нар. пісень та пісень патріот. тематики («За Україну» Я. Ярославенка, «Шалійте, шалійте, скажені кати» А. Вахнянина); зібрав і записав 300 укр. нар. пісень. 1931 разом з [В. Литвиненком](#) поставив на сцені Харків. театру опери та балету 1-й укр. нац. класич. балет «Пан Каньовський» М. Вериківського; 1935 разом з Л. Жуковим поставив на власну музику «Триколінний гопак» (1-а премія на Міжнар. фестивалі нар. танцю у Лондоні). Репрес. 1937. Розстріляний 1938. Реабіліт. 1958 (помертно). 1966 на фасаді Полтав. пед. інституту встановлено мемор. дошку В. (поновлено 1988, скульптор В. Білоус). 1988 у рідному селі В. встановлено пам'ятну стелу на його честь (скульптор В. Лендєл). У Полтаві, Києві і рідному селі ім'ям В. названо вулиці. 1997, 2000, 2002 проведені обл. конкурси хореогр. мініатюр «Осінні фантазії» ім. В. (започатк. Херсон. обл. центром нар. творчості). Від 2003 ці конкурси проводяться з назвою «Верховинця степова криниця».

Рекомендована література

1. Золочевський В. Н. Українська народна музика у творчості В. М. Верховинця // НТЕ. 1960. № 3;
2. Василько В. Микола Садовський та його театр. К., 1962;
3. Верховинець Я. Митець і вихователь: [Про укр. композитора В. М. Верховинця. 1880–1938] // Мистецтво. 1968. № 4;
4. Гуменюк А. І. Хореографічна діяльність В. М. Верховинця // НТЕ. 1980. № 1;
5. Дзюба Г. А. Фольклористична діяльність В. М. Верховинця // Там само. 1985. № 1;
6. Верховинець Я. Відродження школи народного танцю Василя Верховинця // Там само. 1992. № 1;
7. Верховинець Я., Сівкович М. Як виник і був заборонений «Лондонський гопак» // Там само. 1993. № 4;
8. Верховинець Я. В. М. Верховинець – хореограф // Зб. наук. праць Полтав. пед. інституту. П., 1999;

9. Рутковська О. Дивосвіт Василя Верховинця, або Репресовані танці // КіЖ. 2002, 24 квіт.

Бібліографічний опис:

Верховинець Василь Миколайович / Я. В. Верховинець // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2005. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-33689>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).